

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Lausunto
27.10.2025

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunnan lausunto hyvinvointialuestrategian luonnoksesta valtuustokaudelle 2025-2029

Valiokunta kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavia ehdotuksia, huomioita ja kommentteja:

- Valiokunta on tyytyväinen, että strategia on valmisteltu hyvinvointialueen omana työnä eikä siinä ole turvauduttu ulkopuolisiin ostopalvelukonsultteihin. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös loppuvalmistelutyö ja toimeenpano-ohjelma tehdään omana työnä. Valiokunta pyytää keskittymään siihen, kuinka näistä tavoitteista johdetaan toimeenpano-ohjelma.
- Valiokunta korostaa, että aluevaltuuston on vahvistettava myös toimeenpano-ohjelma ja sen yksityiskohdat.
- Valiokunta pitää strategialuonnosta pääosin oikein hyvänä. Ongelmat ja haasteet on hyvin tunnistettu ja todettu.
- Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, miten näyttöön ja tutkimukseen perustuvaa tietoa hyödynnetään hyvinvointialueen päätöksenteossa. Valiokunnan käsityksen mukaan tutkimusnäyttöä käytetään edelleen riittämättömästi, erityisesti perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen päätöksenteossa.
 - Valiokunta nostaa esimerkkinä esiin IKI2035-kehittämisohjelman, jonka laadinnassa tutkimustietoa ei ole hyödynnetty riittävästi. Ohjelman valmistelussa olisi tullut käyttää tieteellistä näyttöä muun muassa väestön ikääntymisen ja palvelutarpeiden kehityksen arvioimisessa. Valiokunta korostaa, että erityisesti tulevaisuuteen suuntautuvien ohjelmien ja strategioiden

tulee perustua ajantasaiseen tutkimusnäyttöön ja vaikuttaviksi todettuihin interventioihin.

- Valiokunta toteaa, että tietoon ja näyttöön perustuva päätöksenteko on keskeinen osa luottamuksen rakentamista hyvinvointialuetta kohtaan. Pirkanmaan hyvinvointialueen tulee viestiä asukkailleen oikeaa ja tutkittuun tietoon perustuvaa tietoa sekä vahvistaa näin päätöksenteon avoimuutta, uskottavuutta ja kansalaisten luottamusta.
- Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että hyvinvointialue tiivistää ja systematisoi yhteistyötään yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Tiivis tutkimusyhteistyö mahdollistaa tutkimustiedon tehokkaamman hyödyntämisen päätöksenteossa ja varmistaa, että tutkimukseen suunnattuja yhteiskunnallisia resursseja käytetään mahdollisimman vaikuttavasti väestön hyvinvoinnin ja palvelujärjestelmän kehittämisen tukena.
- Valiokunta toteaa, että ilmiöanalyysissa ei ole otettu huomioon ilmastonmuutosta ja planetaarista terveyttä. Valiokunta nostaa esiin myös 1. lasten ja nuorten köyhyyden lisääntymisen, kuinka se vaikuttaa heidän myöhempäänkin osallisuuteen sekä 2. yhteiskunnassa ikääntyneiden sekä vammaisten henkilöiden yksinäisyyden kasvun. Nämä ilmiöt luovat haasteita ja asettavat kysymyksiä niiden ratkaisemisesta.
- Valiokunnan mielestä Pirkanmaan hyvinvointialue on olemassa pirkanmaalaisten ihmisten vuoksi. Heidän osallisuuttansa kansalaisina sekä heidän rooliansa palvelunkäyttäjänä tulisi vielä eritellä strategiassa. On tärkeää puhua yhdenvertaisista palveluista ja tavoitella niitä. Kuitenkin tarpeen mukaiset palvelut ovat usean lainsäädännön perustana.
- Valiokunta toivoo, että strategiassa näkyy myös Pirkanmaan hyvinvointialueen asema pirkanmaalaisten etujen ajajana valtiovaltaan nähden. Pirhan tulisi rohkeammin tuoda esille valtion rahoituksen epävarmuudesta johtuvat haasteet ja se, miten rahoituksen riittämättömyys vaarantaa lakisääteisten palvelujen tuottamisen ja strategian tavoitteiden saavuttamisen.
- Valiokunta ehdottaa, että ensimmäiseen kärkeen lisätään oma tavoitekohtansa vammaisiin ihmisiin liittyen. Siinä tavoitteessa on tärkeää tuoda esiin ihmisoikeusperustaisuus. Valiokunta on huolissaan uuden vammaispalvelulain tultua voimaan vammaisten ihmisten ja heidän läheistensä taistelusta palveluistaan. Valiokunta ja vammaisneuvosto ovat saaneet paljon huolen täyttämiä yhteydenottoja, kun asianosaiset ja heidän läheisensä

pelkäävät voimassa olevien palveluiden heikentämistä tai lakkauttamista.

Vammaisfoorumi ry on tehnyt tutkimuksen vammaispalveluiden sosiaalityöntekijöille. Yli 30 prosenttia heistä on kertonut pelkäävänsä vammaispalveluiden heikkenevän uuden lain myötä.

- Valiokunnan huolta herättää myös ihmisten työntäminen järjestöjen syliin samaan aikaan, kun järjestöihin on kohdistettu leikkauksia, jotka heikentävät niiden toimintaedellytyksiä
- Pirkanmaalaisten palveluita ei saa heikentää nk. kevyemmiksi ja halvemmiksi palveluiksi ihmisten tahdon vastaisesti esimerkiksi vammaispalveluissa.
- Valiokunta korostaa, että turvallisen ikääntymisen mahdollistaminen edellyttää hyvinvointialueelta pitkäjänteistä ja ennakoivaa varautumista väestön ikärakenteen muutokseen. Yli 85-vuotiaiden määrän nopea kasvu edellyttää riittäviä resursseja, toimivia hoitoketjuja ja selkeää vastuunjakoa eri palveluiden välillä. Valiokunta katsoo, että ympärivuorokautisen hoivan kapasiteetti on mitoitettava realistisesti suhteessa väestön palvelutarpeisiin, mutta samalla on vahvistettava kotiin vietäviä ja toimintakykyä ylläpitäviä palveluja, jotta iäkkäät voivat asua turvallisesti kotona mahdollisimman pitkään.
- Valiokunta painottaa, että perusterveydenhuollon vahvistaminen on keskeinen osa ikääntyneiden hyvinvoinnin ja yhdenvertaisten palvelujen turvaamista. Nopea hoitoon pääsy, hoidon jatkuvuus sekä omahoitaja- ja omalääkärimallien toimeenpano ovat näyttöön perustuvia ratkaisuja, joilla voidaan parantaa hoidon laatua, vähentää päivystys- ja sairaalakäyntejä sekä vahvistaa kansalaisten luottamusta palvelujärjestelmään.
- Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että polarisaatiokehityksen torjuminen edellyttää matalan kynnyksen peruspalveluiden ja yhteisölähtöisen tuen vahvistamista. Ennaltaehkäisevät, helposti saavutettavat palvelut ja arjen tukea tarjoavat toimintamallit ovat kustannustehokkaita keinoja ehkäistä syrjäytymistä ja raskaampien palvelujen tarvetta.
- Valiokunta on erittäin huolissaan Pirkanmaan hyvinvointialueen henkilökunnan hyvinvoinnista. Valiokunta saa tätä viestiä monesta suunnasta. Kolmannessa kärjessä johtamiseen liittyvä tavoite on kirjattu toiseksi viimeiseksi sekä johdon vastuuta ja mahdollisuutta vähättelevästi. Johdolla on kaikkein suurin valta ja vastuu pitää huolta työn imusta hyvinvointialueella ja henkilökunnan jaksamisesta. Valiokunta haluaa myös korostaa, että pelkkä leikkaaminen ja saneeraaminen eivät tarjoa riittävää motivaatiota työntekemiselle. Työn lumon pysyminen tarvitsee myös innostavaa näkyä tähän päivään ja

tulevaisuuteen. Valiokunta haluaa korjata kolmannen kärjen tavoitteen viisi ensimmäiseksi tavoitteeksi.

- Valiokunta toteaa myös, että usein kun johtamisessa on ongelmia, johto tarjoaa ratkaisuksi henkilökunnan alaistaitojen kehittämistä. Emme kiistä niiden merkitystä, mutta johdolla on vastuu siitä, että toimivan työelämän ja -yhteisön pelisäännöt ovat voimassa Pirkanmaan hyvinvointialueella. Ne auttamaan pysymään työn maailmassa. Valiokunta toteaa, että kun sosiaalipalvelujen sosiaalityöntekijät eivät saa tehdä itsenäisesti lakisääteisiä päätöksiä vaan ne alistetaan yläpuolella oleville ohjausryhmille, eivät mitkään alaistaidot korvaa tätä työn keskeisintä perusedellytystä.
- Valiokunta antaa kiitosta, että monipuolinen yhteistyö on nostettu esiin neljännessä tavoitteiden kärjessä. Valiokunta näkee, että tälle on merkittävä tarve. Investointisuunnitelman toteutuminen edellyttää tiivistä kuntien ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä. Pirkanmaan hyvinvointialueen väestö ikääntyy strategiavuosina ja aina 2030-luvun loppuun asti. Kuntien ja hyvinvointialueen tulee yhdessä järjestöjen sekä muun kansalaisyhteiskunnan kanssa löytää selkeä yhteistyö- ja toimintamalli, jonka avulla ikäihmiset voivat pitää paremmin huolta omasta toimintakyvystään. Tampereen yliopistossa 30 vuoden aikana tehty Tervaskantotutkimus yli 90-vuotiaista tamperelaisista kertoo, että yhteiskunnan apua tarvittavat vuodet tulevat myös heille, mutta heidän toimintakykynsä säilyy pitempään. Tähän liittyen on tärkeätä muuttaa yhteiskunnassa ja lähiyhteisössä puhetta ikääntyneistä ihmisistä. Ikäihmiset kantavat jo nyt merkittävää vastuuta edellisestä ja seuraavasta sukupolvesta, he pitävät ostovoimallaan yllä teatteri-, musiikki-, museo-, liikunta- ja kulttuurilaitoksia. He tekevät myös palkkatyötä koko- tai osa-aikaisesti pitempään kuin aiemmin. Kuntien ja hyvinvointialueen rajapinnassa on tulevaisuudessa yhä enemmän ihmisiä, joko palvelujen piirissä tai ilman, jotka hyötyvät tehokkaasta yhteisesti suunnitellusta ja toteutetusta ennaltaehkäisevästä toimintakykyä ylläpitävästä toiminnasta.
- Nykyisin hyvinvointialueen tiukentaessa palveluihin pääsyä, kuntiin jää yhä enemmän alkavasti muistisairaita, huonolla toimintakyvyllä varustettuja ihmisiä. Valiokunta kehottaa vakavasti kuntia ja hyvinvointialuetta yhteistyöhön.
- Toimintaympäristöanalyysissä kohdassa 3/3 esitetään toiminnan tehostamista. Tämä edellyttää vastaanottopalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantamista, jotta oikea-aikainen apu voidaan turvata ja näin vähentää häiriökysyntää ja siihen liittyviä

ongelmia. Hyvällä saatavuudella ja hoidon jatkuvuudella voimme parantaa hoidon laatua ja hillitä kasvavia kustannuksia.

- Valiokunta toteaa, että kansainvälisyyttä ja maahanmuuttajia ei mainita strategiassa millään tavalla. Heidän useat rooli henkilöstössä, omaishoitajina, palveluiden käyttäjinä ei tule millään tavalla esille. Tämä on puute.
- Valiokunta kiittää tiedotuksen nostamista strategiseksi tavoitteeksi, esittäen kuitenkin, että käytettäisiin termiä viestintä.
- Toteamme, että esihenkilötkään eivät useinkaan tiedä mitä tapahtuu, hyvinvointialueen henkilöstökin on ymmällä päätöksistä ja muutoksista joudutaan lukeman mediasta. Tavoitteen toteutumiseksi on tehtävä paljon työtä, johto on tästä vastuusta, henkilöstön edustajat on myös otettava paremmin mukaan päätöksien suunnitteluun ja valmisteluun.